

WAAROM DIT KENNISDOSSIER: BORGEN VIA ERFGOEDFUNCTIES?

Nieuw perspectief en woordenschat

Immaterieel cultureel erfgoed is de jongste telg in de erfgoedfamilie. In 2003 omschreef en benoemde de UNESCO-Conventie (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) voor het eerst dit erfgoedtype. Natuurlijk bestond ook daarvoor immaterieel erfgoed. Het leefde en leeft onder mensen, ook zonder de noemer van immaterieel erfgoed. Maar de UNESCO-Conventie introduceerde een **nieuw perspectief en een woordenschat** om te praten over diverse vormen van rituelen, vakmanschap en andere praktijken. Voortgestuwd door het beleid, werd op korte tijd een hele weg afgelegd. Zo kreeg het begrip steeds meer bekendheid bij de vele mensen die dagelijks immaterieel-erfgoedpraktijken koesteren. En toch voelt immaterieel erfgoed voor velen nog aan als iets nieuws of als onbekend terrein. Vaak vraagt het om wat uitleg. Wat is nu precies immaterieel erfgoed én wat is het niet? Hoe is het anders dan andere erfgoedtypes? Wie is ermee bezig? Wat kan je er precies mee doen? Waarom zou het belangrijk zijn?

Dit 'Kennisdossier: borgen via erfgoedfuncties' gaat met een aantal van die vragen aan de slag. Het legt daarbij niet zozeer de nadruk op de immaterieel-erfgoedpraktijken zelf. Het dossier zal dus geen immaterieel-erfgoedpraktijken zelf omschrijven. Daarvoor kan je inspiratie opdoen bij de Grote Verzameling en de Inventaris Vlaanderen. Die kan je allebei terugvinden op het platform immaterieelerfgoed.be.

Wel kijkt het dossier naar **wat er allemaal om en rond dit immaterieel erfgoed gebeurt** om het te koesteren, ervoor te zorgen, te delen en door te geven. Binnen de immaterieel-erfgoedwereld spreken we dan over 'borgen' (in het Engels over 'safeguarding'). Je kan deze acties terugvinden als **borgingsmaatregelen** in de UNESCO-Conventie en onder de **erfgoedfuncties** in het Cultureelerfgoeddecreet. Beide beleidsteksten omarmen de uiteenlopende groepen, gemeenschappen en individu's die zorg dragen voor erfgoed, waaronder de professionele erfgoedsector. Beide streven een geïntegreerde visie op erfgoed na met plek voor immaterieel en roerend materieel erfgoed. Maar zoals je kan zien in de onderstaande tabel die de acties uit beide beleidsteksten naast elkaar plaatst, valt hun woordgebruik niet helemaal samen. Ze volgen namelijk allebei een eigen logica. De borgingsmaatregelen stellen mensen en praktijken centraal. De erfgoedfuncties proberen de zorg voor collecties en praktijken met elkaar te verzoenen. De erfgoedfuncties gaan zo de uitdaging aan om de **werking rond roerend materieel en immaterieel erfgoed met elkaar te verbinden**. Dit kennisdossier helpt die brug verder te slaan: hoe kunnen we als erfgoedwerkers de woorden uit het Cultureelerfgoeddecreet beter begrijpen wanneer het over immaterieel erfgoed gaat? Daarbij maakt het Kennisdossier geregeld een sprongetje tussen het perspectief van de immaterieel-erfgoedpraktijken en dat van collectiewerking.

Vergelijking van woordgebruik

VERGELIJKING VAN WOORDGEBRUIK	
BORGINGSMAATREGELEN (UNESCO-CONVENTIE)	ERFGOEDFUNCTIES (CULTUREEL ERFGOEDDECREET)
BENOEMEN (IDENTIFICEREN)	VERZAMELEN EN HERKENNEN BENOEMEN IN KAART BRENGEN REGISTREREN
DOCUMENTEREN	DOCUMENTEREN WAARDEREN VERWERVEN SELECTEREN HERBESTEMMEN
COMMUNICEREN	PRESENTEREN EN TOELEIDEN COMMUNICEREN PRESENTEREN TOELEIDEN
LEREN (EDUCATIE)	LEREN (EDUCATIE) BESCHIKBAAR MAKEN
SENSIBILISEREN PROMOTIE MAKEN	SENSIBILISEREN
ONDERZOEKEN	ONDERZOEKEN
BESCHERMEN PRESERVEREN	BEHOUDEN EN BORGEN BEWAREN CONSERVEREN RESTAUREREN ACTUALISEREN
DOORGEVEN (TRANSMISSIE) BEOEFENEN	DOORGEVEN
BEVORDEREN (ONDERSTEUNEN) REVITALISEREN (VAN ASPECTEN VAN ERFGOEDPRAKTIJKEN)	
	PARTICIPEREN

Verkenning van acties

In de praktijk geven individu's, groepen en gemeenschappen en de erfgoedorganisaties die hen ondersteunen de borgingsmaatregelen heel verschillend vorm, steeds aangepast aan het erfgoed en context. Ze zijn daarbij heel creatief en ze verbinden of combineren meer dan eens meerdere borgingsmaatregelen tegelijkertijd. Dit 'Kennisdossier: borgen via erfgoedfuncties' overloopt systematisch de verschillende borgingsmaatregelen. **Het verkent per actie het woordgebruik en de invullingen die eraan worden gegeven.** Vaak lijken de termen eerst eenvoudig. Toch vullen erfgoedbeheerders ze vaak net iets anders in dan erfgoedbeoefenaars. Die perspectieven komen dus steeds aan bod.

Per actie kan je ook een aantal voorbeelden vinden: hoe geeft de brede cultureel-erfgoedsector er nu al concreet vorm aan? Sommige voorbeelden zijn laagdrempelig, andere dagen je uit om de grenzen van traditionele werkwijzen en standaarden uit de erfgoedsector af te

tasten.

Ten slotte reikt het Kennisdossier per borgingsmaatregel ook **literatuur en links** aan voor wie nog een stapje verder wil gaan.

Voor wie daarnaast op zoek is naar iets meer achtergrondinformatie, biedt dit dossier een meer algemeen deel. Daarin vind je informatie over mogelijke **redenen om te borgen**, belangrijke **ethische overwegingen** en **enkele basisbegrippen**. Dit deel biedt dus een context om de borgingsmaatregelen te begrijpen, maar heeft niet de ambitie om exhaustief alle informatie over immaterieel erfgoed te bundelen. Het verwijst daarom ook geregeld door naar bijkomende lectuur.

Aanknopingspunten

Op deze manier reikt het Kennisdossier **perspectieven aan om naar de eigen werking te kijken**. Hoe vult jouw organisatie de erfgoedfuncties nu al in? Wat zijn de aanknopingspunten met immaterieel-erfgoedpraktijken? Hoe kan je een rol spelen bij het borgen van die praktijken?

Borgen gebeurt in de praktijk. Het Kennisdossier wil daarom vooral opstapjes aanbieden: via theorie, voorbeelden en literatuur. Het toont zo aan dat **immaterieel erfgoed borgen niet moeilijk moet zijn**, dat velen er al (soms onbewust) mee bezig zijn. Ook jij kan op maat van jouw organisatie stappen zetten. Er is zeker nog meer mogelijk dan wat in dit Kennisdossier te vinden is. We willen je daarom uitnodigen om flexibel en creatief met het dossier te werken, het naar eigen hand te zetten en keuzes te maken in wat past.

Het Kennisdossier wil daarbij vooral **aanmoedigen om stil te staan bij wie er allemaal betrokken is** bij een praktijk. Immaterieel erfgoed borgen doe je als erfgoedwerker niet alleen. Het vraagt een inspanning van verschillende mensen, groepen, organisaties, ... Wat werkt voor een collectiebeherende organisatie, kan iets anders zijn dan voor een groep mensen die hun schouders zetten onder hun immaterieel-erfgoedpraktijk. Hoe knoop je bij hen aan? Wat heeft ieder nodig en wat kan ieder bieden? Een open gesprek en wederzijdse afspraken zijn dus nodig zodat iedereen wint bij alle inspanningen. Zo help je als erfgoedorganisatie het beste om het erfgoed levendig te houden en een toekomst te bieden.

Meer lezen?

[Artikel 3 van de UNESCO-conventie](#)

Artikel 3 van de Unesco-conventie biedt een overzicht van borgingsmaatregelen.

[Artikel 3 §11 van het Cultureelerfgoeddecreet](#)

Je vindt een overzicht van de erfgoedfuncties en de onderliggende acties in artikel 3 paragraaf 11 van het Cultureelerfgoeddecreet (23 december 2021).

Kennisdossier borgen via erfgoedfuncties: inleidende teksten

[Waarom borgen?](#)

[Even stilstaan bij woorden: immaterieel erfgoed en borgen](#)

Verantwoordelijkheidszin

Erfgoedfuncties

Herkennen en Verzamelen

Benoemen

In kaart brengen

Registreren

Documenteren

Verwerven

Selecteren

Trefwoord:

Meer weten:

[Kennisdossier: borgen via erfgoedfuncties](#)